

ДІЯЛЬНІСТЬ КОНСУЛЬТАНТІВ З КРИЗОВОГО ВТРУЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД ПОЛЬЩІ

Ірина Іванюк, к.пед.н.

*Інститут цифровізації освіти НАПН України
м. Київ, Україна*

За оцінками ЮНІСЕФ, в Україні через війну 1,5 мільйона дітей піддаються ризику розвитку депресії, тривоги, посттравматичного стресового розладу та інших важких психічних захворювань (UNICEF, 2022). Діти та підлітки є особливо вразливою групою в контексті травматизації і пост-травматичного стресового розладу. На відміну від дорослих, їм не вистачає емоційної зрілості, життєвого досвіду, щоб впоратись зі стресом і травмою. У цій ситуації важливу роль може відіграти школа як важливий простір для соціалізації дітей після родини. Саме вчителі й психологи в закладах загальної середньої освіти можуть першими помітити психосоціальні проблеми та допомогти дітям. Вчителі, крім того, що організують освітній процес в умовах війни, ще мають додаткове завдання розпізнавати травмованих дітей, піклуватися про них, створювати емоційно безпечний простір і відправляти травмованих дітей до практичного психолога. Але виникають ситуації, коли на рівні закладу освіти складно самостійно знайти рішення, тоді виникає потреба у втручанні зовнішнього спеціаліста, який зможе допомогти в такому випадку. Такий досвід залучення консультантів з кризового втручання мають польські педагоги, зокрема у м.Варшаві, розглянемо за якою процедурою вони працюють, які мають цільові групи, ролі і завдання.

З 2009 року Варшаві діє група кризового втручання, призначена розпорядженням міського голови, що надає допомогу постраждалим та вирішує конфлікти у дитячих садках, закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) та закладах позашкільної освіти міста. До складу групи входять представники Департаменту освіти, які координують її діяльність, психологи та педагоги, які працюють у закладах освіти Варшави та виконують завдання консультантів з кризового втручання. Роль і завдання консультантів з кризового втручання – підтримати директора закладу освіти у вирішенні проблем і конфліктів, допомогти у створенні та реалізації плану дій, підсилити виховну роль вчителів, провести за роботу з людьми, які потрапили в кризу чи конфлікт. Вони надають спеціалізовану психологічну допомогу в кризових ситуаціях, наприклад, при спробах скоєння суїциду учнем (Edukacja Warszawa, 2023).

Процедура подання заявки для залучення консультантів з кризового втручання включає в себе такі етапи: керівник установи подає заяву до Департаменту освіти електронною або внутрішньою поштою через головну канцелярію міської державної адміністрації Варшави; заява оформлюється на відповідній картці про необхідність втручання або посередництва в установі у кризовій/конфліктній ситуації та повинна містити логічний опис ситуації/проблеми без зазначення особистих даних; після оцінки ситуації

Департамент освіти зв'язується з координатором консультантів з кризового втручання, який визначає осіб, що здійснюватимуть втручання/посередництво; координатор консультантів з кризового втручання інформує заявника про прийняте рішення телефоном та/або електронною поштою.

Цільовими групами втручання/посередництва можуть бути учень або група учнів; вчитель, педагогічна рада, інші педагогічні працівники установи; керівництво установи; батьки. Процес кризового втручання вимагає взаємодії всіх сторін, тому процедурою передбачені певні завдання для керівника установи, де здійснюється втручання/посередництво, координатора групи консультантів з кризового втручання і самого консультанта.

Керівник установи, де здійснюється втручання/посередництво, виконує такі завдання: уповноважує консультанта з кризового втручання та доручає йому/їй обробляти персональні дані в межах втручання/посередництва в обсязі, необхідному для здійснення втручання/посередництва; зобов'язує консультанта з кризового втручання зберігати конфіденційність всієї інформації, отриманої в ході виконання завдань; забезпечує робоче місце консультанта з кризового втручання (окрему кімнату), де він/вона може виконувати свої завдання протягом усього втручання/посередництва; забезпечує присутність психолога або вчителя.

Координатор призначається директором Департаментом освіти серед учасників групи консультантів з кризового втручання. До завдань координатора входить аналіз кризової ситуації, призначення консультантів з кризового втручання для конкретних видів діяльності, інформування заявника про необхідність втручання/посередництва та про осіб, які були призначені для здійснення цих завдань; надання допомоги консультантам з кризового втручання та нагляд під час втручання/посередництва, отримання інформації від консультантів з кризового втручання про хід втручання/посередництва після кожного етапу діяльності, складання на основі часткових звітів консультантів з кризового втручання узагальненого звіту і невідкладне надіслання його до Департаменту освіти, надання Департаменту освіти актуальної інформації про роботу групи кризового втручання.

Основним завданням консультанта з кризового втручання є підтримка керівника установи у розв'язанні проблем і конфліктів таким чином, щоб він/вона продовжував/ла вирішувати кризову ситуацію самостійно або за допомогою відповідних установ чи осіб. Консультант допомагає розробити та впровадити план дій, посилює роль вчителів і проводить роботу з особами/групами, задіяними у кризі або конфлікті. Він підтримує установу як організацію, директора, учнів, вчителів та батьків, зміцнюючи здатність справлятися зі складними ситуаціями та визначаючи ефективні способи комунікації. При цьому консультант з кризового втручання є неупередженим і зобов'язаний зберігати таємницю, він несе повну відповідальність за власні дії, спрямовані на подолання кризи, вирішення спору/конфлікту. Важливо, що консультант не представляє організації в засобах масової інформації, перед органами влади або іншими установами. Після

реалізації втручання консультант з кризового втручання готує звіт та передає його координатору групи протягом двох тижнів після завершення втручання.

Враховуючи реалії сьогодення, вбачаємо, що вивчення польського досвіду допоможе у створенні та діяльності команди мобільних психологів для кожного міста для швидкого реагування на кризові ситуації в закладах загальної середньої освіти, забезпечивши зовнішню кризову інтервенцію у важких випадках, пов'язаних з наслідками травми війни у дітей та дорослих.

Ключові слова: зарубіжний досвід, консультанти з кризового втручання.

Література

1. UNICEF (2022). Almost 7 million children in Ukraine at risk as attacks on energy infrastructure cause widespread blackouts and disruption of heating. Retrieved from <https://www.unicef.org/ukraine/en/press-releases/almost-7-million-children-ukraine-risk-attacks-energy-infrastructure-cause>
2. Edukacja Warszawa (2023). Interwencji kryzysowi [Crisis interventions]. Retrieved from <https://edukacja.um.warszawa.pl/-/interwencji-kryzysowi>